

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
3. Prijímateľ	Súkromná stredná odborná škola polytechnická DSA, Novozámocká 220, Nitra
4. Názov projektu	Prepojenie teórie s praxou – vzdelávanie 4.0
5. Kód projektu ITMS2014+	312011ACZ5
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia – prierezové témy.
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	PaedDr. Eleonóra Kopecká
8. Školský polrok	01.02.2023-31.03.2023
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	https://sospnitra.edupage.org/

10.

Úvod

Čitateľská gramotnosť predstavuje porozumenie, aplikovanie a posudzovanie textu za účelom dosiahnutia cieľov jedinca, rozšírenie jeho znalosti a potenciálu a aktívnu účasť v spoločnosti. Vychádzajúc z odporúčania Strategického rámca Európskej spolupráce vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) sme zostavili plán rozvoja čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia ako prierezovej témy.

ET 2020 odporúča:

1. Čitateľská gramotnosť je nevyhnutnou podmienkou pre získanie kľúčových kompetencií a pre dosiahnutie ďalších dôležitých cieľov vzdelávania a odbornej prípravy. Odporúčanie ET 2020: zavedenie nových foriem učenia, využívanie nových výučbových technológií, ktoré zvyšujú úroveň čitateľskej gramotnosti. Pedagogickým zamestnancom sa odporúča pracovať v tímoch, v ktorých bude prebiehať vzdelávanie vedúce k zvýšeniu úrovne gramotnosti prostredníctvom zdieľania poznatkov, vo forme Best Practice, Odborných pedagogickým skúseností a pod.
2. Čitateľskú gramotnosť je potrebné rozvíjať prierezovo, naprieč vzdelávacími oblasťami.

Plán pedagogického klubu bol zostavený aj na základe skúseností európskych SOŠ, ktoré odporúča ET 2020:

- Tréning porozumenia informatívnych textov
- Tréning čitateľských stratégií,
- rozvoj metakognície,
- špirálovitý nácvik -3S,
- Aplikácia autentických didaktických situácií v rozvoji čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia, a ďalšie.

- Kritické myslenie je činnosť, nástroj, ktorý pomáha žiakom prejsť od povrchného k hĺbkovému učeniu, k odhaľovaniu súvislostí, k porozumeniu učiva a k tvorbe vlastných záverov.

Kriticky myslieť znamená „uchopiť myšlienku“, pochopiť jej obsah, preskúmať ju, podrobiť myšlienkové postupy skeptickému posúdeniu, porovnať ich s názormi druhých ľudí, ktorí sú odborníci v danej téme a nakoniec si vytvoriť vlastné stanovisko.

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia – prierezové témy bude vytvorený pedagogickými zamestnancami, ktorí zastupujú vzdelávacie oblasti platného ISCED 3A, 3C ako napr.: matematika a práca s informáciami, jazyk a komunikácia, človek a príroda, človek a spoločnosť a tiež pedagogickými zamestnancami vyučujúcimi odborné predmety.

Klub bude fungovať počas školských rokov, od septembra 2020 do januára 2023 (spolu 25 mesiacov) a jeho udržateľnosť vychádza z koncepcie nového modelu SOŠ v Systéme duálneho vzdelávania, ktorého súčasťou sú „riešiteľské rady“ tímov pre predmetné vzdelávacie oblasti. Cieľom realizácie aktivít pedagogického klubu je zvýšenie odborných kompetencií pedagogických zamestnancov pre ďalšie zvyšovanie úrovne čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia žiakov naprieč vzdelávaním.

Čitateľská gramotnosť je dôležitou schopnosťou žiaka a nevyhnutným predpokladom pre ďalší osobnostný a profesijný rast žiaka.

Žiak s primeranou úrovňou čitateľskej gramotnosti dokáže:

- Hľadať súvislosti medzi javmi,
- Pýtať sa a hľadať odpovede,
- Vytvárať vizuálne a iné, zmyslové predstavy (myslieť abstraktne),
- Vytvárať hodnotiace posúdenia,
- Identifikovať najdôležitejšie myšlienky v texte (kriticky myslieť),
- Vytvárať syntézu poznania.

Čitateľská gramotnosť a kritické myslenie, ako prierezové témy naprieč vzdelávacími oblasťami SOŠ sú dôležitým faktorom dosiahnutia primeranej úrovne deskriptorov príslušnej kvalifikácie, ktorú stredná odborná škola zastrešuje poskytovaním študijných / učebných odborov a ich odborným zameraním.

Úspešná implementácia prvkov systému duálneho vzdelávania je v úzkom spojení s dosiahnutím primeranej úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov (deskriptory: samostatnosť, samostatná práca žiaka, porozumenie textu, schopnosť prijať zodpovednosť za svoju prácu, vytvoriť analýzu textu, syntézu údajov, práca s nesúvislým textom, primerane rozvinuté sociálne kompetencie).

V rámci činnosti pedagogického klubu sa chceme zaoberať najefektívnejšími metódami a stratégiami pre rozvoj čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia. Čitateľská gramotnosť má dve hlavné línie: základnú a kritickú. Základná zahŕňa znalosti, schopnosti, postoje uplatňované pri výbere textu a samotné čítanie s porozumením. Kritická čitateľská gramotnosť zahŕňa znalosti, schopnosti a postoje pri hodnotení informácií v texte s ohľadom na jeho obsahovú a formálnu stránku (napr. argumentácia), posudzovanie obsahu textu porovnávaním s vlastnými skúsenosťami, spôsob čítania a stratégia práce s textom. Obe zložky sú neoddeliteľné a vzhľadom ku komplexným potrebám spoločnosti a trhu práce sú pre absolventov SOŠ nevyhnutné.

Ďalšie činnosti, ktoré budú realizované v rámci pedagogického klubu:

- Tvorba Best Practice,
- Prieskumno-analytická a tvorivá činnosť týkajúca sa výchovy a vzdelávania a vedúca k zlepšeniu a identifikácii OPS,
- Výmena skúseností pri aplikácii moderných vyučovacích metód,
- Výmena skúseností v oblasti medzi-predmetových vzťahov,
- Tvorba inovatívnych didaktických materiálov,
- Diskusné posedia a štúdium odbornej literatúry,
- Identifikovanie problémov v rozvoji čitateľskej gramotnosti žiakov a možné riešenia.

Stručná anotácia:

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia – prierezové témy sa zaoberal nasledujúcimi témami:

- tvorba a zdieľanie Best Practice, efektívne metódy vzdelávania zvyšujúce úroveň čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia žiakov,
- diskusné posedenie k preštudovanej odbornej literatúre,

Kľúčové slová:

Čitateľská gramotnosť, zvyšovanie úrovne kľúčovej kompetencie, inovatívne metódy.

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Zámerom nášho výstupu je popísať aktivity zrealizované učiteľmi, členmi pedagogického klubu na zasadnutiach pedagogického klubu čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia- prierezové témy.

Priblíženie témy:

Čitateľská gramotnosť súvisí so všetkými vednými odbormi, keďže hľadanie, spracovanie a následne využitie informácií je podstatou každej činnosti. Každý žiak sa neustále stretáva s novými informáciami a bez toho, aby ich vedel využiť, nebude vedieť riešiť problémové úlohy a praktické situácie. Zmysluplné čítanie všetkých druhov textov je nevyhnutnou súčasťou čitateľskej gramotnosti.

Jadro:**Popis témy/problém****Problém:**

Úroveň čitateľskej gramotnosti žiakov v SR sa stále nachádza na nižšej úrovni oproti okolitým krajinám. Uvedomujeme si, že zvýšenie úrovne čitateľskej gramotnosti je dlhodobý proces. Spája sa so systematickou prácou naprieč vzdelávacími oblasťami. V každom predmete je potrebné pracovať s textom, a to modernými metódami tak, aby gramotnosť bola zacieleno podporená. Tradičné metódy vzdelávania založené na aktivite učiteľa a pasivite žiaka nie sú cestou pre podporu gramotnosti. Avšak ich implementácia, ktorá na základe rôznych hodnotiacich správ v rámci vzdelávacieho prostredia SR, spomaľuje proces rozvoja gramotností. Preto je potrebné realizovať stretnutia učiteľov a zdieľať dobrú prax z moderných edukačných metód, ktoré podporujú gramotností.

Záver:**Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov**

Zhrnutie kognitívnych metód, ktoré odporúčame implementovať do výučby:

Cyklus 5-E

Učebný cyklus 5-E je model, ktorý podporuje bádateľské činnosti v triede, triedne diskusie a využívanie práce s textom. Päť anglických E znamená zaujatie (engage) bádanie (explore), vysvetlenie (explain), podrobné rozpracovanie (elaborate) a vyhodnotenie (evaluate). Tieto etapy vlastne hovoria učiteľovi ako má postupovať a aká činnosť bude reprezentovať jednotlivé etapy.

Metóda CNB

Metóda CNB je metóda spoločného zápisníka. Každý žiak do zápisníka zapisuje nové myšlienky či nápady k súčasne riešenému problému alebo úlohe. Nie je možné zapísať do zápisníku rovnakú myšlienku dvakrát a je možné použiť aj rôzne zdroje odbornej literatúry. Žiak preto môže do zápisníku zapisovať viackrát, pokiaľ ho napadne nová myšlienka alebo ju naštuduje z literatúry alebo z iných zdrojov. Tento zápisník si žiaci môžu viesť rôzne dlhú dobu, záleží predovšetkým na rozsiahlosti problému alebo dĺžke projektovej výuky a pod. Po uplynutí stanovenej doby si žiaci myšlienky a nápady utriedia a vyvodlia z nich závery (napr. formou expertných skupín). Tie potom spoločne s učiteľom prediskutujú.

Metóda šiestich otázok

Metóda šiestich otázok má široké uplatnenie a pomáha hlavne pri riešení rôznych problémov. Je zameraná na tieto základné otázky: KTO? ČO? KDE? KEDY? AKO? PREČO?

Patrí medzi kognitívne metódy, ktoré slúžia na podrobnú analýzu prípadových štúdií. Jej cieľom je zachytiť meniacu sa realitu vybraného prípadu v čase a v širokej škále perspektív. Predmetom štúdie môže byť osoba, komunita, udalosť, miesto, geografická lokalita, organizácia a podobne. Na výskum sa používajú rôzne publikácie, dokumenty, audiovizuálne záznamy, fotografie. Účelom prípadovej štúdie je porozumieť modelovým situáciám a poznatky potom aplikovať v podobných prípadoch a situáciách. Táto metóda predstavuje jednu z najvšeobecnejších a pritom najúčinnějších analytických techník.

Prevedenie techniky:

Pri aplikácii je potrebné presne definovať problém a pripraviť 12 papierov. Na každom z nich potom žiaci odpovedajú na jednu zo 6 protikladných otázok:

Čo je problém? Čo nie je problém?

Kedy nastáva? Kedy nenastáva?

Prečo nastáva? Prečo nenastáva?

Kde nastáva? Kde nenastáva?

Kto prispieva k príčinám problému? Kto prispieva k potlačeniu problému?

Ako zistíte, že problém nastal? Ako zistíte, že nenastal?

Odporúčanie k brainstormingovým metódam:

V základnom strategickom dokumente vlády SR v oblasti výchovy a vzdelávania – projekt Milénium, patrí rozvíjanie kľúčových kompetencií medzi hlavné ciele výchovy a vzdelávania.

Zhodujeme sa, že je potrebné uplatňovať najnovšie vzdelávacie teórie – konštruktivizmus,

konektivizmus – vo výučbe, rozvíjame kritické myslenie žiaka. Teória konštruktivistického poznávania a učenia sa vychádza z predpokladu, že žiak v aktívnej interakcii s prostredím postupne konštruuje svoj poznatok. Stáva sa bádateľom, skúma vzájomné vzťahy medzi javmi, stanovuje a overuje hypotézy. Vyučovacia hodina tak prebieha v troch fázach - trojfázový model učenia:

- Evokácia (môžeme použiť metódu brainstorming).
- Uvedenie si významu (vytváranie vzťahov medzi známymi a novými poznatkami).
- Reflexia (schopnosť uplatniť získané poznatky v praktických úlohach).

Brainstormingové aktivity, ktoré sa spájajú s trojfázovým modelom učenia, priamo súvisia s rozvojom kritického myslenia, keďže aktívny je na hodine žiak a učiteľ je v pozícii koordinátora aktivít a garantom prijatých záverov hypotéz - hodnotiacích posúdení. Existujú ďalšie metódy rozvoja kritického myslenia ako napríklad:

- Metóda I.N.S.E.R.T
- Brainstorming
- Myšlienkové mapy – uvedené v prílohe.
- Tvorivé písanie
- Metóda päťlístka

O týchto postupoch nájdeme veľa informácií na internete.

Ďalšie návrhy na inovatívne metódy zo stretnutí:

Round Robin

Typ brainwritingu, niekedy nazývaný „kolom dokola“, pri ktorom je nutné, aby list s nápadmi (do ktorého ich účastníci vpisujú) koloval až do tej doby, než prispejú všetci zúčastnení a vráti sa k žiakovi, ktorý na list prispel prvým nápadom (teda v podstate k jeho majiteľovi).

Synektika

Náročnejšia brainstormingová technika, pri ktorej hľadáme námety a odpovede k téme tým, že pomocou metafor nachádzame analógie z ďalších oblastí. Z nich potom čerpáme riešenia, ktoré aplikujeme na pôvodný námet. Používanie metafor môže znamenať nie len podporu kreativity, ale aj zapojenie emócií do celého procesu.

Odporúčame pokračovať v stretnutiach predmetových komisií s cieľom zdieľať dobrú prax z rozvoja čitateľskej gramotnosti.

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	PaedDr. Eleonóra Kopecká
12. Dátum	31.03.2023
13. Podpis	
14. Schválil (meno, priezvisko)	Ing. Oľga Hodálová
15. Dátum	31.03.2023
16. Podpis	